

УДК 616-091(092):61(061)(477.83)

Дмитро ЗЕРБІНО

ЖИТТЄВЕ КРЕДО — СЛУЖІННЯ НАУЦІ

10 березня 2016 р. Дмитру Деонисовичу Зербіно, клінічному патологу, який почав працювати у Львівському університеті ще у 1966 р., виповнилося 90 років.

Дмитро Зербіно - доктор медичних наук (1965), професор (1966), заслужений діяч науки і техніки УРСР (1988), член-кореспондент Національної академії наук України (1991), член міжнародної Академії патології (1992, США), академік Національної академії медичних наук України (2002), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2002), завідувач кафедри патологічної анатомії Львівського медичного інституту (1966-2000), директор Інституту клінічної патології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (2000–2013), директор Музею хвороб людини (як національного надбання) (з 2013 р.).

У 1950 р. Д. Зербіно закінчив Чернівецький медичний інститут і працював старшим лаборантом кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії (із клінікою, де він працював хірургом — 1950–1953 рр.), пізніше асистентом цієї ж кафедри (1953-1956 рр.). У 1956 р., після захисту кандидатської дисертації, перейшов на кафедру патологічної анатомії, де і пройшов шлях асистента, доцента, професора кафедри.

У 1966 р. Д. Зербіно обрали завідувачем кафедри патологічної анатомії Львівського медичного інституту. Від 1896 р. цю кафедру очолювали відомі патологи Європи: професори А. Обжут (1896-1910), Д. Дмоховський (1910–1919), В. Новицький (1920-1941), а після Великої Вітчизняної війни — М. Войно-Ясенецький (1945-1952), потім Є. Пальчевський (1952-1966).

Очолити кафедру, Дмитро Деонисович не зрадив традиціям і продовжив славний шлях своїх попередників. При ньому помітно активізувалася усі види діяльності, а особливо наукова.

У дослідній роботі Д. Зербіно, присвяченій проблемам клінічної патології, домінують чотири основні напрями: дослідження патології лімфатичної системи і ультраструктури лімфо- і гемомікроциркуляторних шляхів; друга

проблема — васкуліти і ангіопатії; третя — вивчення патології аорти; четверта — проблема екологічної патології людини.

Ключові слова: Дмитро Зербіно, медицина, патологічна анатомія, дослідницька діяльність, наукова школа (лідер і учні), спадкоємність поколінь

Dmytro ZERBINO

LIFE CREDO - SERVING SCIENCE

This year on the 10th of March, Dmytro Deonysovych Zerbino, clinical pathologist, who started to work at Lviv University in 1966, celebrated his 90th birthday.

D.D. Zerbino - doctor of medical sciences (1965), professor (1966), honored man of science and technique of USSR (1988), corresponding member of the National Academy of Sciences of Ukraine (1991), member of the International Academy of Pathology (1992, USA), member of the Academy of Medical Sciences of Ukraine (2002), prize-winner of the State Prize of Ukraine in Science and Technology (2002), Head of the Pathological Anatomy Department of Lviv Medical Institute (1966-2000), director of Clinical Pathology of Danylo Halytsky Lviv National Medical University (2000-2013), director of the Museum of human disease (such as national heritage) in 2013.

In 1950 Dmitry Zerbino graduated from Chernivtsi Medical Institute and worked as a senior laboratory assistant at the Department of Topographic anatomy and operative surgery (with the clinic, where he worked as a surgeon – 1950-1953), later as an assistant of the mentioned Department (1953-1956). In 1956, after PhD defense, he moved to the Department of pathological anatomy where he worked as an assistant, associate professor and professor of the Department.

In 1966 D.D. Zerbino was elected as a head of the Department of pathological anatomy of Lviv Medical Institute, one of the oldest in Lviv. From 1896 this Department was led by the famous European pathologist – professors A. Obzut (1896-1910), D. Dmohovskiy (1910-1919), V. Novitskiy (1920-1952). And after the Great Patriotic War, from 1945 – M.V. Voyno-Yasenetskiy (1945-1952), after Ye.I. Palchevskiy (1952-1966).

Despite being the head of the Department, Dmitry Deonysovych didn't break the tradition and continued the glorious path of his predecessors. He managed to activate all types of works, especially scientific. In his experimental work which was dedicated to the problems of clinical pathology, dominate 4 main approaches: pathological lymphatic system research and ultrastructure of lympho- and gemmomicirculatory paths; the second problem – vasculitis and angiopathy; the third – study of aortic pathology; the forth – the problem of human ecological pathology.

Key words: *Dmytro Zerbino, medicine, pathological anatomy, research, science school (leader and pupil, continuity of generation)*

Кожне покоління студентів і професорів Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького робить свій внесок у розбудову світової науки через віддане служіння ідеалам істини, освіти, гідне і відповідальне виконання професійних обов'язків і своєї суспільної місії.

10 березня 2016 р. Дмитрові Деонисовичу Зербіно, клінічному патологу, який почав працювати у Львівському університеті ще у 1966 р., виповнилося 90 років. Про актуальні проблеми вітчизняної науки та роздуми про здобутки з “перших вуст” професора Д. Зербіно цікаво почути кожному, адже Дмитро Деонисович – творець нового розділу патологічної анатомії — патоморфології лімфатичної системи. Він визначив значення лімфатичної системи в ряді загальнопатологічних явищ (набряки, дистрофії, склероз); вперше обґрунтував теорію її недостатності на підставі патоморфологічних змін, детально вивчив патологічну анатомію слоновості (хронічної лімфедми), дав визначення резорбтивної, бар’єрно-елімінативної і транспортно-елімінативної функції лімфатичної системи. Д. Зербіно подав принципово нові уявлення про шляхи і механізми лімфогенного і гематогенного метастазування раку, а також про наслідки блокади лімфатичних шляхів пухлинними клітинами. Д. Зербіно відкрив нові феномени і явища в патології лімфатичної системи: старечі зміни і варикоз судин, лімфо-венозні шунти, феномен резорбції лімфокапілярами пошкоджених ультраструктурних елементів кісток. Вперше детально описав процеси регенерації лімфатичних капілярів і карцинозу лімфатичних судин. Підсумком циклу цих досліджень — його монографія – “Общая патология лимфатической системы (Київ: Здоров’я, 1974), а також розділи з цієї теми у підручниках для вищої школи.

Другий напрям досліджень Д. Зербіно був присвячений патології гемомікроциркуляції — дослідженню синдрому дисемінованого внутрішньосудинного згортання (ДВС) крові. Розробив спеціальну методику діагностики цього синдрому. Результат пошуків — монографія «Патологическая анатомия синдрома диссеминированного внутрисосудистого свертывания крови» (Москва, 1983, у співавторстві з Л. Л. Лукасевич).

Третій напрям наукової творчості Д. Зербіно присвячений мало розробленій проблемі — патології судин неатеросклеротичного генезу — васкулітів і ангиопатій. У фіналі він висунув концепцію про етіологічну роль ксенобіотиків (чужерідних хімічних речовин) у розвитку уражень судин. Підставою для неї стали нові важливі факти, розкриті Д. Зербіно: роль професії та професійного маршруту в розвитку системного артеріїту, облітеруючого ендартеріїту, неспецифічного аорто-артеріїту. Підсумок цих досліджень – монографія «Васкулиты и ангиопатии» (Київ, Здоров’я, 1977), а також збірка матеріалів Всесоюзного симпозіуму «Васкулиты, ангиопатии, ангидисплазии (Львів, 1983).

Четвертий напрям — екологічна патологія людини. Вивчаючи ураження судин неясного генезу, Д. Зербіно та його учням вдалося вперше встановити етіологію низки васкулітів, в генезі яких мають значення, а часом відіграють вирішальну роль, ксенобіотики (особливо важкі метали). Численні дослідження цієї проблеми узагальнено у циклі статей. Але головними є 43 статті, котрі опубліковані у журналі «Мистецтво лікування» протягом 5 років (2010-2014), а також монографії — «Чернівецька хімічна хвороба: нове екологічне захворювання?» (1998; у співавторстві з Сердюком А.М.), «Антропогенные экологические катастрофы» (1991), «Экологические катастрофы: вина человека?» (2005; у співавторстві із А.М. Сердюком).

Займаючись вивченням проблем серцево-судинної патології, Дмитро Деонисович об'єднав навколо себе цілу плеяду клініцистів, яка тепер офіційно іменується науковою школою Дмитра Зербіно.

Дмитро Деонисович із захопленням працює з людьми, котрі по-справжньому цікавляться наукою, і не лише з патологоанатомами, а й кардіологами та судинними хірургами, судовими медиками й дерматологами, імунологами, онкологами. Під його керівництвом і консультаціями були захищені 75 кандидатських і докторських дисертацій.

Свої дослідження Д.Д. Зербіно присвячує не лише суто професійним проблемам. Як різнобічна особистість, Дмитро Деонисович розглядає і багато інших явищ. Зокрема, роль науки в житті суспільства, феномен наукової школи і роль лідера у її створенні. Цьому присвячені дві його монографії — «Научная школа как феномен» (1994) і «Наукова школа: лідер і учні»

Дмитро Зербіно (у центрі) серед співробітників кафедри патологічної анатомії в музеї хвороб людини Львівського медичного інституту (тепер Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького). Львів, 1996 р.

Дмитро Зербіно (у центрі) разом з колективом кафедри патологічної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. *Львів, 2001 р.*

(2001). У них розглядаються проблеми вченого і наукової школи; ролі лідера в становленні наукової школи (складових наукової творчості); зв'язок науки і влади; “народження і смерті” такої школи. Представляємо запис розмови професора Д. Зербіно з головою Лікарської комісії Наукового товариства ім. Шевченка професором О. Заячківською.

— Перед тим, як відповідати на Ваші питання, я хочу подякувати Вам, Оксано Станіславівно, за увагу до мене (з нагоди ювілею). Запевняю Вас, що я, усвідомлюючи свої недоліки, мав би виправити їх ще у молоді роки. Аби це визнання не здавалося нещирим, називаю їх: мало вивчав іноземні мови, недостатньо займався спортом, не було часу для розвитку деяких художніх здібностей.

Вважаю, що у професійному житті мені дуже поталанило. Справа в тому, що коли я був порівняно молодим професором, яким я став у Чернівцях, мене обрали завідувачем на вже відому кафедру патологічної анатомії Львівського медичного інституту. Це був 1966 рік. В інституті на той час працювали видатні хіміки М. Туркевич і Б. Собчук, відомі гігієністи А. Столмаков і В. Мартинюк, супертерапевти Н. Мартинів і Ю. Децик, видатні морфологи А. Любомудров, А. Дибан, Є. Детюк, знані хірурги Г. Караванов і М. Даниленко. На кафедрі працювали старші за мене, вже досвідчені патологи — учні М. Войно-Ясенецького: Ніна Доценко, Анна Рудницька, Софія Ямпольська, Дмитро Логойда, Петро Калинюк. Було в кого вчитися. Вони

Дмитро Зербіно (*третій ліворуч*) з колегами, завідувачами кафедр патологічної анатомії в Україні. Львів, 2008 р.

делікатно надавали мені поради, особливо з практичної патологічної анатомії (біопсії, секції). Згодом це дозволило організувати три види високопрофесійних конференцій: прозекторські, клініко-патолого-анатомічні і біопсійні. Ці конференції провадилися майже 40 років, їх підтримували практичні лікарі міста, а їхні учасники, молоді клініцисти і патологоанатоми, стали видатними діагностами, захистили дисертації. Дехто з них працює й досі. Це патологоанатоми кандидати медичних наук, доценти А. Лобаненко, Ю. Бісярин, В. Вовк, С.Томашова, О. Гаврилюк, М. Серветник, І. Грицина, Ю. Кузик, П. Кузик. З великим сумом зауважу, що вже пішли із життя доценти П. Калинюк, Д. Логойда, Д.Плахтін, В. Олефір, С. Ямпольська. Захистили кандидатські дисертації дерматологи А. Циснецька, О. Белінська, І. Бабак, анатом В. Фік, отоларинголог О. Москалик, судові медики А. Найда, О. Малик, В. Григорійчук. Мої підшефні (колишні дисертанти) працюють у Києві (нині — професори А. Гавриш, П. Черв'як, Л. Конопльова), а також у Тернополі, Чернівцях, Івано-Франківську, Москві і Ризі. У Львові професорами стали Ю. Кияк, Є. Плешанів, Ю. Поспішіль, Є. Склярів, Т. Соломенчук. Деякі учні виїхали за кордон. Зараз у мене є група активних докторантів — О. Зімба, Р. Жураєв, Д. Беш, С. Стадник.

Тепер прошу Ваші запитання.

— *Кафедру патологічної анатомії та судової медицини Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, а та-*

кож наукову школу львівських патологів в Україні вже давно називають за Вашим прізвищем – професора Зербіно. Як Ви вважаєте – це бренд чи “інкубатор” науковців, що стійко вистояв упродовж більше, ніж півстоліття?

— “Бренд” або “інкубатор” (назвіть як хочете) виник спонтанно, бо на кафедрі з її гігантським практичним матеріалом (на рік проходить, в середньому, 100 тисяч біопсій і 1000 автопсій!) були і є унікальні можливості для досліджень. Така ситуація дозволила створити Інститут клінічної патології (2000-2013 рр.) (не обговорюючи тему про його закриття, відразу скажу — у колишньому Міністерстві охорони здоров’я, яким керувала Р. Богатирьова, викликало роздратування у деяких керівників проти мене через мої настирливі кадрові прохання, а вони вирішувалися виключно за “винагороду” (це й стало причиною для закриття інституту, який успішно працював).

Повертаючись до теми питання — наукова школа львівських патологів виникла ще до мене. Завдяки таланту М. Войно-Ясенецького та Є. Пальчевського. Загалом ця школа існує понад ста років (точніше — 120 років), бо до війни Інститутом патології керував прогресивний відомий в Європі патолог Вітольд Новицький. Його разом із групою професорів розстріляли у 1941 році фашисти у Львові.

— Заняття наукою – це захоплююча справа. Що для Вас стало поштовхом, щоб упірнути в Світ науки?

— Справді, дослідницька робота (“непізнане раніше”) — справа, що захоплює. Це спонтанне явище, як і в будь-якій творчості. Здається, академік Арцимович говорив приблизно так: “Якщо ви захоплюєтесь наукою, то необхідно платити за це захоплення” (без пояснення - “чим?” - часом відпочинку, здоров’ям, іншими втратами). Тобто пояснити це захоплення якимись конкретними термінами важко. Ви дуже добре поставили це питання — як “упірнути в Світ науки”? На мій погляд, слово “захоплення” означає, що йдеться про творчий підхід до роботи, без обмеження у часі, відкривати щось нове.

— У Ваших колег склалося враження, що Ви працюєте так само енергійно, як і в молодості. Яку останню статтю Ви нещодавно завершили, якій темі вона присвячена?

— Якщо мої колеги так вважають, то це для мене комплімент. На другу частину питання можу відповісти докладніше. Це була не стаття, а цикл

із 43 статей, надрукованих протягом чотирьох років у журналі “Мистецтво лікування”: у кожному номері від 2012 до 2015 року. Ідея була одна — показати, як потерпає людство від екологічного пресингу. Тому я розробив (приблизно за 30 років) концепцію, яка пройшла шлях від гіпотези до теорії. Це були також доповіді на щорічних конгресах кардіологів України від 1993 до 2015 року. Назва циклу – “Екологічна патологія: проблема превентивної медицини. Концепція первинної профілактики”. Сподіваюся, що, може, хтось стане меценатом-спонсором видання цього циклу у вигляді книги. Буду дуже вдячний!

— Чи можливий феномен “Силіконової/Кремнієвої долини” у Львові? Що необхідно змінити/додати до менеджменту в управлінні сучасної науки? Які перспективи української науки?

— Гадаю, що у Львові цілком молодими талановитими дослідниками (але хто їх збере?) із кількох університетів може сформуватися “Силіконова долина” в галузі екології сучасної людини. Ця проблема одна з найгостріших в Україні — найгірша ситуація у Європі! Сьогодні зрозуміло — смертність в Україні від серцево-судинних захворювань зростає. Особливо в регіонах, де погана екологія. Але тут потрібні не лише розмови, а й конкретні дії. Нещодавно в урядовій газеті (“Урядовий кур’єр”, 2015, № 54) були представлені напрацювання “Силіконової долини” (?) в Україні. Вони зводилися до величезних заробітків молодих людей, які продавали свої проекти за кордон. Але де ж тут прогрес для країни? Конкретніше — для її економіки, поліпшення життя і здоров’я людей? В цьому “великому” питанні є підпитання - “які перспективи української науки?”. Відповім відверто — поки що дуже погані. Докази — талановиті і найактивніші виїжджають. Серед моїх талановитих учнів були кандидати медичних наук Л. Лукасевич (Січкоріз), Д. Ердманіс, В. Максимів, А. Штабський і ще декілька практичних лікарів — усі вони працюють у чотирьох успішніших державах: США, Німеччині, Канаді, Ізраїлі.

— У книзі “Наукова школа як феномен” Ви розкрили феномен наукової школи. Як Ви оцінюєте його з позицій сьогоденного дня?

— Феномен наукової школи — сполучення двох складових: перше (і головне!) - бажання конкретного дослідника-керівника передати свої напрацювання молодим послідовникам і допомогти їм розробляти ці ідеї. Якщо немає такого бажання у керівника кафедри, якогось відділу у дослідницько-

му інституті — школи не буде. Я написав на цю тему три книги (“Научная школа как феномен”, “Наукова школа: лідер і учні”, “Школа науки”; остання спільно із талановитим дослідником із Києва — А.В. Рибачук). Проте тема (проблема!) не закрыта. Все ж таки, на жаль, у науці більше “вовків-одинаків”. І не тільки у науці. Вони концентруються на особистих справах. В Університетах теж є такі асистенти, доценти, професори. Їх більшість. Часом вони блокують активних науковців (заздрість!).

— *Ваші поради, що варто робити молодим науковцям?*

— Відповідь на це запитання у згаданих книгах — шукайте своїх “наукових керівників” серед вчених-лідерів, навіть молодих. У вишах є доценти (небагато!), які вишукують здібних студентів і дають їм теми для розробок. Але є й такі, що залишилися “шкільним вчителями” - дати знання, але не ідеї для розробок.

— *Яким на Ваш погляд повинне бути фінансування академічної науки у медичному університеті? Чи Фонд фундаментальних наук, мета якого підтримувати дослідження, повинен складатися із незалежних експертів, бо як бути з моральним моментом, що “шматки пирога” потрапляють виключно “експертам”, що його ділять?*

— Ви поставили запитання і самі ж на нього відповіли. Я би лише виправив Ваші слова “моральним моментом” на “антиморальний базис”. Але є вихід. Ми йдемо (поки що “повземо”) до Європи. Треба дотримуватися усіх їхніх правил — система грантів для успішних вчених, що мають свої напрацювання, ідеї. Їм дають гроші, і не тільки держава, а й різні спонсори. Бюджети провідних світових Університетів — гігантські. Їхні заможні й культурні (!) випускники вважають за честь надати кілька сотень тисяч доларів, а іноді мільйони на розвиток “alma mater”. Про це відомо, але це не стало прикладом для наших “глухих” багатіїв. Нещодавно на річних зборах Національної Академії наук України було офіційно заявлено, що її бюджет цього року (весь!) менше за бюджет середнього університету в Америці.

— *Ви – Людина, яка замість старіння обрала радісне та яскраве життя, що Вас надихає?*

— Мене надихають ідеї наукових проєктів, яких ще дуже багато. Вони поза межами сторіччя (жартую). З цього приводу хочеться повторити Станіслава Лєца: “Коли я пірнув і на великій глибині досяг дна - знизу хтось постукав!” Отже, життя триває!

— *Щастя – це вибір, це стиль життя, це так просто в молодому віці, але який секрет молодості у зрілому віці. Який рецепт від доктора Зербіно для продовження “віку щастя”?*

— “Вік щастя”? Якось не думав про це. Треба почитати, що казали про це стародавні греки. Чому вони були мудрішими за сучасних греків? Це питання мене мучить: треба було б запитати мого батька-хірурга, грека, який усе життя мешкав в Україні (наприкінці життя він був головним хірургом Чернівецької, а потім Івано-Франківської області). Він був мудрою людиною, багато оперував, але не мав жодних звань, і головне — за свою роботу ніколи не брав грошей від хворих.

— *Неймовірно важливо дізнатись від Вас, що є важливим для Вас у житті, як Ви сприймаєте однолітків? Молодь? Чи можете мати поганий настрій?*

— Скажу (без кокетування), що дослідницька діяльність (не хочу вживати зайжене “робота”) - без обмеження часом. На жаль, тому не мав багато друзів (П. Чайковський казав: “Друзі злодії часу”), та й ті лишилися у молодості. Поганий настрій, тоді коли заважають жити: або бюрократія, або погана політика, або хвороби — усе це відволікає від творчої праці.

— *Спосіб життя академіка та молодого науковця Дмитрія Зербіно відрізняється? Це Ваш особистий проект, чи це родинні традиції Ваших батьків?*

— “Способи” мого життя в молодості і нині мало відрізняються. Я не вважаю себе особливим трудівником, просто шість десятиків років ходжу на роботу, яка для мене не тягар і яку я люблю: лекції, консультації, керівництво дисертантами і свої дослідження. Крім того, декілька годин працюю ввечері вдома. Дуже важливо, що моя дружина Алла Олексіївна, кандидат медичних наук, учениця Степана Михайловича Мартинюка, дуже поважає науку і усе життя підтримує мене у моїх пошуках.

— *Що обираєте Ви для відпочинку, яке улюблене заняття?*

— Влітку став любити дачу, город. Трошки малюю. Раніше любив театр, музеї. Багато їздив і виступав на конференціях, конгресах. Були контакти з цікавими та видатними людьми, рідко бував за кордоном. Усе це в минулому.

— *Вашу думку, конфлікт поколінь існує? Які спільні теми у Вас з дітьми та внуками, які життєві шляхи обрали вони?*

— Конфлікт поколінь був завжди. Очевидно (не впевнений), чим нижче загальна культура конкретної людини або відсутність традицій, тим таких конфліктів більше. Відомо, що в деяких народів думка старших завжди була пріоритетною. У нас, на жаль, цього немає. Щодо моїх дітей (їм вже за п'ятдесят) — Андрій і Дмитро; один — лікар (але зараз бізнесмен у Києві), а другий — доцент Львівського політехнічного інституту. Тобто обидва цілком успішні. Троє онуків — Денис (підприємець), Настя (кандидат філологічних наук), Таїсія (школярка).

Дмитро Зербіно і Ода Малюк із молодими науковцями. Львів, 2016 р.

— ***Ваші вислови часто цитують, які для Вас найулюбленіші?***

— Не думаю, що мої висловлювання часто цитують. Хоча, я як людина не надто стара, а усього лише “продовжена у роках” (жартую), деякі короткі фрази я повторюю. Але не впевнений, що це мої думки, можливо, плагіат. Наприклад: “є лише три храми: божій, мистецтва і науки” (часом додаю, що немає парламентів-храмів, міністерств-храмів); “є лікарі-ремісники, але це несправедливо щодо ремісників”; “ввійшов до храму науки, але швидко з нього вийшов”; “греки говорять — виховай учня, у якого можна буде навчитися”; “якщо ти любиш тварин, то чому б не полюбити людину”; “злісному курцю потрібний особистий кабінет, щоби не виходити на сходову клітку”; “є дослідники вовки-одинаки, їм не потрібні учні”; “захистив дисертацію, але до науки лишилася відраза, іноді — гіпертонія”, “чи це прогрес — трансформувати технікуми, училища в університети?” Про викладачів. “Не переносить деспотизм щодо учнів (студентів) на своїх колег та близьких”; “У

науці є переписувачі і є дослідники”; “бійся байдужого”. Усе це лише висловлювання, а афоризми — у геніального Станіслава Єжі Леца. Наприклад, “міцно тримався за дерево прапора, хоча колір його часто змінювався” (Лец давно помер, але це про наших депутатів) або його ж “Завжди знайдуться ескімоси, які вироблять для жителів Конго інструкцію, як поводитися під час спеки”. Мені подобається афоризм нашого ректора — Бориса Семеновича Зіменковського: “Орли не ловлять мух”.

— І останнє. ***Відомо, що у Вас багато наукових звань, а які нагороди Ви отримували, котрі можна “продемонструвати” на Вашому портреті? Хоча нині не прийнято це демонструвати, але, може, Ви дасте Ваш портрет з орденами та їхньою назвою?***

— Моя відповідь така. Справді, в мене є костюм, на якому усі відзнаки, але я його ніколи не одягаю. Причіпляє їх моя дружина, щоби не загубилися. Зараз, на Ваше прохання, я зроблю фотографію. Орденів серед них немає. Є медалі та почесні знаки. Їхні назви такі: заслужений діяч науки України, Лауреат Державної премії в галузі науки, медаль Верховної Ради за великий вклад в науку України, медаль Почесного професора Тернопільського медуніверситету, медаль ім. Професора Г. Мінха, почесний хрест і знак №1 нашого університету, знак Пантелеймона Цілителя від МОЗ України, хрест Заслуженого професора нашого університету.

Шановна Оксано Станіславівно, ще раз дуже дякую за увагу до моєї діяльності!

Стаття надійшла 05. 07. 2016 р.
Після доопрацювання 12. 07. 2016 р.
Прийнята до друку 20. 07. 2016 р.